

GRAD POEZIJE GRAD POBEDE

U vreme kad sa mnogih strana šarene zemljine kugle dopiru do nas vesni o masovnim sločinama, o pobjinama štiavih naroda, o očajama nad krovovima mirnih ljudi, o deci koje su mučenički potužuju po pustinjama i šumama nezveštenosti, došla je, u avgustovske dane, do nas i jedna vest koja ljudskim sadržajem vedri naše misli, ohrabruje volju, upućuje na dubinske ljudske vrednosti.

Naime, iz Struge u Makedoniji javile su novinske agencije: da su, u tom gradu, ljudi od autoriteta i kulturnog sluha rekli da predože podizanje grada poezije u Strugi, da je naći toga grada, već stvoren i da zavisan od toga koliko se ima i volje, radovi treba da počnu čim stičeni i zapleteni finansijsko tehnički poslovi priprema budu obavljani. Na stranu to što je moguće pretpostaviti znatne teškoće oko izvršenja tako glomaznog anti-patorskog poduhvata, na stranu i to što spoj-ni ekonomsko-socijalni podsticaji u Jugosla-viji nisu prisutni kad je reč o takvim poduh-vatima, u zaista velikoj, svetlu i svetovzaru ideju o stvaranju Grada poezije treba jednodušno i bez rezerve bilo koje vrste — pozdraviti kao datum i početak svetosti, kao stepen-icu ka univerzalizaciji visokih načela kulture i ljudske brizi za svoj trag u vremenu.

Jer vekovima su našim prostorima krstarile vojske: Huni, Avari, Germani, Turci, La-tini, Grci i drugi, vekovima je stvaran mentali-sablje i noža, puške i handžara, svega onog što u poslednjem računu, diže i slavi slavu iznad uma, snagom iznad dobrote a veštinu održanja života iznad veštine trajanja psterne umetnosti i kulture. Prvi put u istoriji naših naroda, snovi umnih ljudi, onih iz prošlosti i onih iz današnjice, udruženi u jasnoj nameri stvaranja takvog grada na našem tlu, utiskuju u naš mentalitet ercte više duhovnosti, one koja računa sa smislenim trajanjem, koja približuje ljude svesti o zajedničkim sudbinskim lhtenijama, mocom i nemoćima. Taj datum treba upamtiti! On je odsev i znak, znamenje i znak svega onog što, u izvesnom smislu uporno a bezuspešno, od vajkada snuju i priželjkuju dalekovidni ljudi u našem narodu, trenutak saznanja, onog što nam ka-žu da poezija nije ukras i nepotreban or-namentika života nego njegov unutrašnji, or-ganski podsticajni smisao i uzor.

I tako će, nadalje se, tamo gde su nekad bili bojovnički čadori stajati „svetu na vidiku“ grad poezije, tih i svečan, namenjen rad-nim zanosima onih koje su od Platona do našeg doba izgonili iz svojih republika i gra-dova! Vedroj i nadahnutoj makedonskoj kul-turnoj sadašnjici ideja o gradu poezije služi na čas, ostalima kao primer i opomena. Da u našem merkantilnom, vulgarnekonomiš-tičkom dobu ima još onih koji misle da se ne živi samo od hleba, šta i duša ljudi ima svojih naloga i potreba, da taj nesrećni, većito prigrušivani titraj „subjektivnosti“, jedinstva čoveka i ljudstva, znači nešto od necenejne vrednosti pokazuje nam drugovi iz Struge i Makedonije na način koji raduje. Njihov is-trajnički elan bide zaloga njihovog i našeg sutrašnjeg prisustva u onoj realnosti koju ovaj budući grad SAN-JAVA sugerise duhu i osetljivostima probuđenih bića!

Miroslav EGERIC

KORČULANSKA LETNJA ŠKOLA

Ova naša poznata neformalna institucija os-novana pre nekoliko godina, pošto je prošle godine načimla pauzu u svojoj delatnosti, oku-pila je ovog leta (od 16-26. avgusta) ponovo veći broj naših filozofa i sociologa uključiv i veliki deo onih najeminentnijih. Četvrto za-sedanje Korčulanske letnje škole razlikuje se u mnogo čemu od ranijih, ne samo po tema-tici, nego i po usmerenosti i tonu dijaloga, po strukturi učesnika, interesu javnosti itd.

U relativno mirnoj i tihog atmosferi, uz mak-simum tolerancije i razumevanja između samih učesnika u dijalozima (i monolozima), rasprav-ljalo se o značajnoj temi „Stvaralaštvo i postva-renje“, u okviru koje je održan veći broj pre-davanja, uglavnom vrlo interesantnih i aktuel-nih, a takođe četiri simpozijuma: „Sloboda i planiranje“, „Birokratija, tehnokratija i lične slobode“, „Samoprupljanje i radnički pokret“ i „Kulturno stvaralaštvo i društvena organiza-cija“. Već iz samih tema se vidi upravljnost interesa na aktuelnu društvenu problematiku, značajnu za savremeni svet uopšte, a ne samo za jugoslovenske uslove, bez obzira što su ovi ipak bili i ostali glavni povod razgovora i re-zervoz iz koga se biraju ilustracije za ovu ili onu temu.

Interesantno je, i to treba posebno naglasiti, da je ovogodišnjem zasjedanju, za razliku od ranijih, prisustvovalo veliki broj stranih učes-nika, koji su došli ne po pozivu nekog zbog vlastitog interesa, što pokazuje da je ova anti-institucija (da koristimo izraz jednog od učes-nika) već postala dovoljno poznata u svetu, u intelektualnim progresivnim krugovima itd., te bi mogla postati stalna privlačna tačka za mnoge strane intelektualce, a to opet ukazuje na potrebu sve veće odgovornosti i obaveze or-ganizatora i domaćina. Inače bi se moglo reći da je zasjedanjima prisustvovalo skoro više strana-ca nego domaćih. Oni su takođe bili vrlo aktivni u diskusijama, naročito na simpozijumi-ma. Možda bi trebalo da se posebno spomenu: Lisjen Goldman, Ernest Mandel, Agnes Heller, Serž Male, Nikolaj Belu, V. A. Levi.

Interesantno je da su poneki stranci iz SA-

padnog sveta jasnije, doslednije i energičnije istupali sa marksističkog stanovništva i sa razumevanjem za problematiku socijalističkog društva nego neki od naših učesnika, koji su možda mislili da svojim prividno radikalnim istu-pima pokazuju smelost misli i „samostalnu“ političku svest.

Posebnu pažnju zasluuje činjenica da je ova-ga puta bilo dosta vrlo solidnih i konkretnih analiza ne samo opšte situacije savremenog čoveka nego pre svega naše vlastite situacije, sa svim njenim pozitivnim i negativnim aspekti-ma, ali, čini se, s nešto više insistiranja na tome kako bi se nedostaci mogli ukloniti, nego što je to ranije bio slučaj. Naročito su interesant-na bila izlaganja naših poznatih mislilaca: R. Supeka, V. Korača, V. Sutića, Lj. Tadića, V. Mi-lića, P. Vranickog i S. Stojanovića.

Moramo konstatovati, na žalost, da se nije pokazalo skoro nikakvo interesovanje, naročito od strane domaćih učesnika, za konkretnija gledanja na savremena politička zbivanja, na realni izgled sveta i položaj čoveka u ovom trenutku, kada su kobne snage militantnog im-perijalizma spremne da suraju sveti u haos svetskog rata što u velikoj meri sputava ili čak onemogućuje slobodnije delovanje i razvi-tak onoga progresivno-ljudskog u socijalističkim društvima, koja zbog toga moraju najveću paž-nju na obračunju svojoj ekonomskoj i vojnoj snazi. Jedan jedini učesnik spomenu je ime Džonsona, dovodeći ga u najlju vezu s Hit-lerom.

Ipak, jedna grupa američkih naučnika je or-ganizovala poseban sastanak na kome se go-vorilo o aktivnosti progresivnih krugova u SAD protiv rata u Vijetnamu.

G. Z.

fenomen encuclopaedie moderne

Prvo godište Encuclopaedie moderne oprav-dalo je zahvat koji je učinio Institut za filo-zofiju i znanosti i Mir Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, pokrećući ovaj časopis za sintezu znanosti, umjetnosti i društvene prakse, jedinstvenog profila i izu-zetne ozbiljnosti. Četiri broja časopisa pokazala su da termin za sintezu nije pomodna etiketa, već suštastvena odlika osnovnih nastojanja re-dakcije da ostvari i prezentira jednu stvarno sintetizovanu naprednu misao sveta. Vrsni tekstovi iz svih oblasti ljudskog delanja koje je do sada donosila Encuclopaedie nisu objavli-veni po sistemu lepeze mišljenja već preva-shodno spektra mišljenja, gde svaki krak raz-nobojnosti spaja jedan osnovni, korenski mo-tiv. To bi za Encuclopaediu modernu bio mo-tiv humaniziranja sveta, predstavljanja čoveka svemu što se stvara u interesu njegove dobrobiti.

U prvom broju časopisa u Rijetki redakcije nalazimo credo delanja Encuclopaedie moder-ne. Izdvajamo delove koji za nas znače su-stinu novoga i dobrog a i te kako potreb-nom bistvovanju ovog nesvakidašnjeg časo-pisa u današnjem društvenom trenutku:

1. Bitno je da ukrotimo smage koje prijete kaosom i uništenjem i pojačamo one raz-vojne procese prema sjeđinjenu i bogatu čovječanstvu. Sve iznad toga pripada slo-

bodnom opredeljenju svakog pojedinca i svakog naroda.

2. Bit ćemo zadovoljni ako u ovom časopisu bude žitvo vatren ali uštično dijalog. Pritu-vaćemo samo jedan uvjet: da nam stasopis budu otvoreni i proširiti težnjom da se kompleksno i smišljeno rješavaju zajed-nički problemi, bez osobnih napada.

3. Odgovornost i zasluga za stavove u po-jedinih napisima nedjeljive su od lično-sti autora. Redakcija se obavezuje da će u okviru svojih tehničkih mogućnosti ob-javiti sve što smatra značajnim, bez ob-zirna na svoje mišljenje o cjelini i poje-dinstvima nekog teksta. Redakcija neće značajnim tekstovima sprječiti objavljiva-nje i javnu naučnu konfrontaciju.

Navedene teze, kojih se redakcija u proš-šom godištu čvrsto držala, govore nedvosmi-sleno da smo pojtvom Encuclopaedie moderne dobili jedan forum na kome se ravnopravno mogu iznositi svo mišljenja uz jedan jedini uslov: da govore nešto novo i da ne idu ka dehumanizaciji. Imena ljudi koji su do sada saradivali u ovom časopisu, ma koliko bila zna-čajna, ne moraju biti najčistiji argument da je on postao jedno od najozbiljnijih, ako ne i najobilnijih, naše javno glasilo, već bi to mogao pre biti visoki turaž koji ostvaruje, in-teresovanje koje za njega pokazuje naša ja-šira javnost.

Časopis je do sada najčešće nalazio dobru ravnotežu u tretiranju različitih oblasti ljud-skog stvaralaštva. Od studijskih do informa-tivnih tekstova iz raznih oblasti provejavao je uvek jedan motiv: sjeđiniti sve napore da se kaže bit o čoveku u svetu. Govor umet-nosti i nauke istovetan je, ali su im jezici različiti. Encuclopaedie moderne iznalazi za-jednički jezik.

Pred novo godište ovog časopisa treba po-novo imati poverenja u nastojanja ljudi koji se trude ne samo da on bude za čitaoca veliki i koristan užbenik on novim strujanjima u svetu nauke i umetnosti, već i podstrek za delotvornu misao. Ivan Supek je u eseju Za svjetsko društvo u prvom broju napisao: „Nikad nije čovjek bio tako očajno osamljen kao u ovoj godini, nikad tako bespomoćan kao na pragu osvajanja svemira!... Gdje da stane-mo? Kamo da zakoračimo? „Encuclopaedie moderna ne prihvata da bude samo pratilac čovekove misli, ona hoće da bude i putokaz.“

G. Z.

humanost na prodaju

Nedavno se u Borbi (1. oktobra) u šlanku humanost u gotovu Milan Bajec orbično za-brinuo što je „još jednom, po ko zna koji put, društvena savest na udaru olakih rešenja pen-zionerskog pitanja“, jer se u našoj javnosti po-novo čuju mišljenja koja imaju „zavodljivu silu jefitine popularnosti“ o potrebi da se radni staž skraćuje za pet godina. Zalažući se za „isti-nu o realnom stanju stvari“, Bajec je došao do zaključka da pri takvom jednom rešenju „u stvari, zadovoljan može biti jedino čita u nama samima, opredeljen predrasudama o državi od koje kao kaikara treba iskaširati sve što se može kao i njenim podanikima kojima je do penzije stalo da rade samo utoliko da bi je doživeli a posle nje im se živi samo utoliko što više ne moraju da rade“. Odbacivši dakle argumente da bi skraćenjem radnog staža po-trebnog za penziju dobrim delom bio rešen

problem nezaposlenosti onih mladih ljudi koji uludo provode najbolje godine svoje radne i stvaralačke energije, Bajec brani jednu drugu, ali sličnu logiku „kaišarenja“: ako prosečan ljudski vek kod nas nije 63 godine kao što tvrdi dr Vladimir Rašković, nego 70 kao što tvrdi VUS, onda nikako ne treba dozvoliti da ih sedam godina propadnu! Nek ne kaišare čitve u nama državu, nego nek država iskal-sari čitve u nama. Bez obzira na interese poje-dinca i interese društva kao celine.

I Bajec naravno predlaže rešenje u sopstve-nom stilu: „Društvene korisnosti bilo je dosad jedino u odlukama onih kolektiva koji su svojim iznemoglim radnicima praktično otvopili preostali deo radnog staža po penzije. Huma-nost je u ovim slučajevima bila potpreljena plaćanjem u gotovu. A ne praznim pričama“. Dalje se od ovoga ne može. Logika humaniz-ma u gotovu, ovakva kakva je, dovćeše izne-mogle radnike u sasvim nejednak položaj. I šta smo time rešili?!

G. Z.

slovo ljubve bruna popovića

U Razgledu br. 51 objavljen je tekst Bruna Popovića Bućuglavka veselica (I) u kome se autor na nedolčan način obračunava sa jed-nim drugačijim tipom književne kritike čiji bi sinonimi trebalo da budu Tomislav Sabljak i Dalibor Cvitan. Mada je poznat u književ-nom svetu kao esejista od racia i odmereno-sti, Popović ikad piše o Tomislavu Sabljaku ne preza od uvreda i ismejavanja protivnika, za-boravlja da paskovli, ma kako bi po ostar, gubi u jetkosti i ozbiljnosti čim pređe u napad na čoveka i njegovo dostojanstvo. Da vidimo šta je to sve utvrdio Bruno Popović:

1. da su „Cvitan—Sabljak, ili Sabljak—Cvi-tan, svejedno, smišljeni sterilni, stjenjavno uti-novničeni literati sa dva-tri uvijek ista repe-tetka i sa pola posudene tude ideje, od koje oni uvijek tresu-tresu i ustaju — mućak“;

2. da je Tommy malo imitirao i autohtono jagnje koje pokorno maše svojim podstriženim repom;

3. da „... bućuglavac kao šef, kao Mihalić ili Mirko Bošnjak, i bućoglavac kao pisar, kao Tommyanimitir, kad je s vama licem u lice, jednako još izgleda (o kako samo jagnječi ne-vino izgleda!) — kao sasvim pristojan, pa čak i dobroćudan tip. Ali zato, čim se okrene, da biste išli svojim putem, on će vam svakom prilikom bacaknuti poneki nožić u leđa“;

4. da postoje monstruozno besvati umnici i telegramski osućum;

5. da su bućuglavci „meditum spletakarši, pro-fesionalni minorci, pogorlašči, učinovljeni opozitivisti, slabiji i epitetički, totalitarni, to-talni magaršči i bezrazložni naduvenikovci...“

Zatim se Bruno Popović pita : „A kakve to suptilne veze, ako ne, zaboga, i prave prau-ctate metafizički perverzne odnose ima taj zabavni Tomica Selektor sa samim Središnjim Biecm Svijeta?“ — imputirajući to besmisle-no pitanje svom čitaocu — sagovorniku; da bi konačno ustanovio da ga iz rase svemirsko-središnjih bućuglavaca...“

također još i malo amuzantnije zapanjuju sa mutnim bljeskom zi-heraskog nastupa i punoglavskih akrobacija Tommyeva telegramskog bilanca, koji je na-đen da se odaziva na gardin fićku: Cvitan!“

Ne ulazeći u ispravnost stavova Bruna Po-povića, a ne prihvatajući njegov metod obračunavanja uz taruostoko gledanje svega kroz unmanjujuće staklo — jer je nekniževni, na-vešćemo jedan citat iz Krijež koji je Bruno Popović stavio pred drugi deo svoje studije o Križeti Vrijeme spoznaje, u istom, 51. broju Razgleda:

„A kakav to istiniti pogled na svie-jet tražite vi od mene da ga ispostvedam?“

Pa u tome i leži vjekovno trajana traja-nja: raznovrsni pogleda na svijet, što je kroz sve te hiljade i hiljade godina svaki od njih za sebe lično uvjeren da se on jedini podudara s istinom!“

P. Z.

Ekspres-političkim Nedeljna revija objavljuje redovno na jednoj od najprejrednijih stranica u rubrici Žena je žena govilave lepoticie iz belog sveta, često tik na granici pornografskog, a ispod fotosa tih namackanih i setno zam-išljenih dama po nekoliko stihova iz svetske ljubavne poezije. To će kao reći da se veliki pesnici nisu varali kada su pevali o ženskoj lepoti, jer su fotografisani primerci stvarno privlačni.

Pošto je ovo jedini način da poezija privri u oduje Ekspres-politike, ne bi valjalo biti protiv i te mogućnosti da čitaoci uz sliku lepoticie pročitaju i poneki stih. Ali, pošto se fotosi lepoticie protežu od vrha do dna strance — za poeziju ostaje par ciera, tek da jedva stane četiri do pet stihova. Dešava se tako da dovijajući urednik uz neku neudžnu starletu objavi svega četiri početna stihva iz divne drevne pesme. Ebu Nivasa, Devujka, (koja uz to, broji svega deset stihova), a koji sam za sebe isto toliko govore kao da iz Barbare Zak Prevera citiramo samo:

Sećać li se, Barbara,

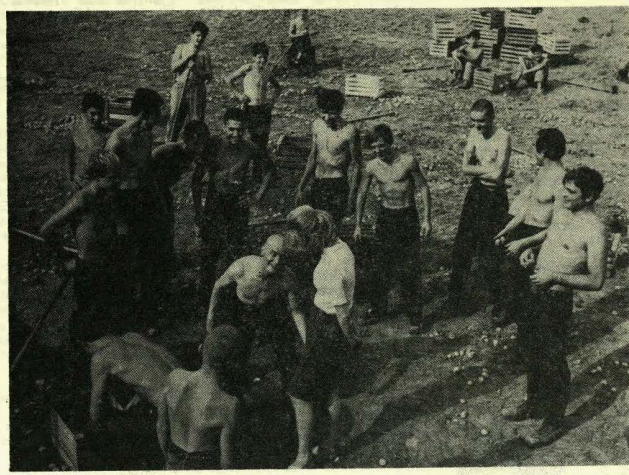
Padala je kiša neprestano

Nad Brestom toga dana...

Ovakav način prezentiranja poezije nije najbolja usluga samoj poeziji. Ako se već ob-javljuje, makar i tako, onda bi pesma mo-rala ostati cela. Čak i ako treba kratiti ženu.

P. Z.

Kadar iz filma „Grajski biki“



U uređivanju ovog broja učestvovali su
SLOBODAN NOVAKOVIĆ i BOGDAN TIRNANIĆ

„PO LJA“ — LIST ZA KULTURU I UMETNOST — uređuju: Miroslav Egerić, Gligorije Zajecarski, Gojko Janjinević, Zelimir Petrović, Petar Mitosavljević (glavni i odgovorni urednik). Tehnički urednik: Milan Stanjov. Sekretar redakcije Olivera Petrović. • Izdaje: Tribina mladih, Novi Sad, Katolička porta 5 telefon 431-86 • Rukopise slati na adresu: Redakcija „Polja“, Novi Sad, postanski broj 190. • Godišnja pretpлата 10 novih dinara, za inostranstvo dvostruko. Cena jednog primerka i novi dinar • Žiro račun 657-3-298 kod Narodne banke u Novom Sadu • Stampa „Forum“ Novi Sad, Voj-vode Mišića 1.

Meter: Facsar Zolt